



STORTINGET

Innst. 32 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:268 S (2021–2022)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland
og Sofie Høgestøl om å fjerne det særnorske unnta-
ket for alle fiskefartøy fra havneforbudet**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fjerne det generelle sær-
unntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havne-
forbudet, slik at det også inkluderer russiske fiskefartøy
som er omfattet av SOLAS, MARPOL eller Load Lines
Convention.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse
for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeider-
partiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole
Foshaug, Steinar Krogstad og Rigmor
Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd
Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen
Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad
og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspar-
tiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-
Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti,

Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes,
fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig
Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til det fore-
liggende representantforslaget, som tar til orde for å be
regjeringen fjerne det generelle særunntaket for russ-
iske fiskefartøy fra det norske havneforbudet, slik at det
også inkluderer russiske fiskefartøy som er omfattet av
SOLAS, MARPOL eller Load Lines Convention.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet
fra Venstre, viser til vedlagte uttalelse fra Utenriksde-
partementet og merker seg at regjeringen har vært tyde-
lig på at Norge står sammen med våre allierte om å
støtte Ukraina og reagere kraftig mot Russland. Norge
har derfor sluttet opp om EUs sanksjoner mot Russland,
med enkelte nasjonale tilpasninger.

Flertallet støtter tiltakene, som er en nødvendig
reaksjon på Russlands brutale og uprovoserte angreps-
krig mot Ukraina. Flertallet støtter at det samtidig er
avgjørende at Norge hegner om fiskerisamarbeidet med
Russland i Barentshavet og slik legger til rette for bære-
kraftig forvaltning av de viktige fiskebestandene. Norge
har en geografi som forutsetter felles forvaltning sam-
men med Russland av den viktige torskbestanden i Ba-
rentshavet.

Komiteen er oppmerksom på at dersom Norge
skulle fjerne unntaket for russiske fiskefartøy fra det
norske havneforbudet, vil fartøyene fortsatt ha rett til
uskyldig gjennomfart i norsk sjøterritorium og til å opp-
holde seg i norske soner. Fiskefartøy som ikke er sertif-
isert etter relevante internasjonale konvensjoner, vil
fortsatt ha adgang til norske havner, som de også har i
EU.

Komiteen merker seg at unntaket for russiske fiskefartøy fra havneforbudet ikke innebærer et unntak fra øvrige deler av sanksjonsregelverket, herunder forbudet mot å stille penger eller formuesgoder til rådighet for listeførte personer og enheter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, registrerer at regjeringen har vært tydelig på at den løpende vurderer havneforbudets innretning, herunder muligheten for å gjøre det gjeldende for russiske fiskefartøy dersom situasjonen krever det.

Komiteen mener det er svært viktig at Norge ikke blir en frihavn for russiske fartøy som ikke kan anløpe annen europeisk havn. Komiteen viser til regjeringens beslutning 6. oktober 2022 om at russiske fiskefartøy som er unntatt fra havneforbudet, kun skal kunne komme til havn i Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord, og at alle de russiske fartøyene som kommer til disse havnene, skal kontrolleres. Komiteen støtter denne beslutningen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, vil også trekke fram at representantforslaget reiser prinsipielle spørsmål om forholdet mellom Stortinget og regjeringen i utenrikspolitikken. Etter Grunnloven § 26 skiller ansvarsdelingen mellom Stortinget og regjeringen i utenrikspolitikken seg fra andre politikkkfelt.

Flertallet viser også til at Stortinget har mottatt informasjon i tråd med Stortingets forretningsorden og etablerte praksis.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet har helt siden EU besluttet å innføre et havneforbud for russiske fartøy vært en pådriver for at regjeringen skulle fatte en beslutning om å gjennomføre denne sanksjonen, om nødvendig med relevante unntak. Det kan argumenteres for å gi unntak fra havneforbudet av hensyn til fiskerisamarbeidet, og det er regjeringen som sitter på informasjon som grunnlag for å vurdere eventuelle unntak. Da er det etter disse medlemmers vurdering svært viktig at regjeringen gjør reelle og løpende vurderinger av utviklingen for å beslutte om unntaket fortsatt kan begrunnes og om vilkårene for det stadig er oppfylt. Disse medlemmer har en tydelig forventning om at regjeringen løpende vurderer om unntaket kan opprettholdes etter hvert som situasjonen i Ukraina har utviklet seg i negativ retning, og i lys av den sterkt økte bekymringen rundt risiko for at fiskefartøyene er utstyrt med militære kapasiteter for overvåkning, kartlegging, spionasje og sabotasje. Det er også betydelig bekymring for at fiskefartøyene brukes til å omgå norsk eksportkontroll- og sanksjonsregelverk.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre understreker at det er avgjørende at regjeringen fører faktisk og reell kontroll med de russiske fiskefartøyene som anløper norske havner.

Den 6. oktober varslet regjeringen at unntakene ville innskjerpes, slik at russiske fiskefartøy som er unntatt fra havneforbudet, kun kan legge til havn i Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter denne innskjerpingen, men forventer at regjeringen løpende gjør vurderinger av de resterende unntakene fra havneforbudet.

Komiteens medlem fra Venstre mener at det er viktig at de europeiske landene står sammen om de økonomiske sanksjonene. Derfor mener dette medlem at man bør fjerne det norske særinntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havneforbudet.

Dette medlem setter pris på at utenriksministeren i sin uttalelse sier at Norge står sammen med våre allierte om å støtte Ukraina og reagere kraftig mot Russland, og at utenriksministeren anser det som viktig at Norge ikke blir en frihavn for russiske fartøy som ikke kan anløpe annen europeisk havn. På denne bakgrunn støtter dette medlem innskjerpingene som regjeringen annonserte 6. oktober 2022, men mener at innskjerpingene ikke er tilstrekkelige. Ifølge tall presentert av Teknisk Ukeblad hadde de tre havnene som russiske fiskefartøy nå kan anløpe, allerede 78 pst. av alle havneanløp for russiske fartøy hittil i år. Det er dermed liten grunn til å anta at innskjerpingene vil medføre vesentlig reduksjon av aktivitet eller russiske oligarkers inntekter. I 2021 var førstehåndsverdien til de russiske landingene i Norge 1,3 mrd. kroner, ifølge Råfisklaget. De store pengesummene går inn i den russiske økonomien og bidrar til å finansiere Russlands angrepskrig mot Ukraina.

Dette medlem vil videre påpeke at selv om Toll-etatens intensiverte kontroller av fartøyene kan redusere faren for russisk sanksjonsomgåelse, framstår innskjerpingene i begrenset grad rettet mot å redusere andre sikkerhetsrisikoer knyttet til å la russiske fartøy anløpe norske havner. Dette medlem viser i denne sammenheng til muligheten for at russiske sivile fartøy kan benyttes for militær- eller etterretningsformål.

Dette medlem støtter en bærekraftig forvaltning av viktige fiskebestander, men legger til grunn at landing av fisk i Norge ikke er en forutsetning for det norsk-russiske forvaltningssamarbeidet for fiskeribestandene. Dette medlem mener det norske særinntaket for russiske fiskefartøy i havneforbudet burde fjernes for å vise at Norge er solidarisk med andre europeiske land hvis økonomi rammes hardt av de direkte og indirekte følgene av sanksjonsregimet.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fjerne det generelle sær-
unntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havne-
forbudet, slik at det også inkluderer russiske fiskefartøy
som er omfattet av SOLAS, MARPOL eller Load Lines
Convention.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fjerne det generelle sær-
unntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havne-
forbudet, slik at det også inkluderer russiske fiskefartøy
som er omfattet av SOLAS, MARPOL eller Load Lines
Convention.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra
Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittsparti-
et, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser
til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre føl-
gende

vedtak:

Dokument 8:268 S (2021–2022) – Representantfor-
slag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Alfred
Jens Bjørlo, Grunde Almeland og Sofie Høgestøl om å
fjerne det særnorske unntaket for alle fiskefartøy fra
havneforbudet – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 25. oktober 2022

Ine Eriksen Søreide

leder

Nils-Ole Foshaug

ordfører



Utenriks- og forsvarskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Oslo, 23. september 2022

Uttalelse fra Utenriksdepartementet angående dokument 8:268 S (2021-2022) representantforslag fra representantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland og Sofie Høgestøl

Jeg viser til Dokument 8:268 S (2021-2022), hvor det foreslås at Stortinget skal be regjeringen om å fjerne det generelle unntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havneforbudet, slik at det også inkluderer russiske fiskefartøy som er omfattet av SOLAS (Convention for the Safety of Life at Sea), MARPOL (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) eller Load Lines Convention.

Rådet for den europeiske union vedtok i forordnings form havneforbudet for russiske skip 8. april 2022, med virkning fra 17. april 2022. EUs medlemsstater må forholde seg til EUs forordning og den til enhver tid gjeldende fortolkningen av denne. Medlemsstatene gjennomfører ikke forordningen i nasjonal rett, den får direkte virkning der.

EUs sanksjoner får ikke direkte virkning i Norge, og Norge er heller ikke forpliktet til å slutte opp om EUs sanksjonsregelverk. Norske myndigheter må følgelig foreta en selvstendig vurdering av om EUs sanksjoner skal gjennomføres i norsk rett. Disse må vedtas i forskrifts form. Regjeringen har vært tydelig på at Norge står sammen med våre allierte om å støtte Ukraina og reagere kraftig mot Russland. Norge har derfor sluttet opp om EUs sanksjoner mot Russland, med enkelte nasjonale tilpasninger.

Tiltakene er en nødvendig reaksjon på Russlands brutale og uprovoserte angrepskrig mot Ukraina. Samtidig er det også avgjørende at Norge hegner om fiskerisamarbeidet med Russland i Barentshavet og slik legger til rette for bærekraftig forvaltning av de viktige fiskebestandene vi deler med Russland. Norge har en geografi som forutsetter felles forvaltning sammen med Russland av den viktige torskbestanden i Barentshavet.

Ved kongelig resolusjon av 29. april 2022 (Utenriksdepartementet) ble det norske havneforbudet vedtatt med virkning fra 8. mai 2022: fastsettelse av forskrift om endring i forskrift 15. august 2014 nr. 1075 om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet.

Forbudet mot havneanløp er inntatt i den norske forskriften, og gjelder blant annet for fartøy på 500 bruttotonn eller mer som seiler kommersielt i internasjonal fart. Forbudet er begrenset til Fastlands-Norge. Til forskjell fra EU har Norge gjort unntak for russiske fiskefartøy. Færøyene har også innført et unntak for fiskefartøy, med hensikt å opprettholde sitt bilaterale fiskerisamarbeid med Russland.

Representantforslaget innebærer at Stortinget ber regjeringen fjerne det generelle unntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havneforbudet, slik at det også inkluderer russiske fiskefartøy som er omfattet av SOLAS (Convention for the Safety of Life at Sea), MARPOL (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) eller Lastelinjekonvensjonen (International Convention on Load Lines).

Regjeringens syn er at det generelle unntaket for fiskefartøy bør videreføres.

En bærekraftig forvaltning av den viktige torskebestanden i Barentshavet forutsetter at Norge og Russland samarbeider om dette. Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder, og nord-øst-arktisk torsk regnes som verdens største torskebestand. Vi er helt avhengig av en havforvaltning i nordområdene som er langsiktig og bærekraftig. Det er en norsk kjerneinteresse at dette samarbeidet videreføres. Bare slik kan vi sørge for en bærekraftig forvaltning av felles bestander, og dermed beskytte det økosystemet disse er en del av.

Gjennom fiskerisamarbeidet har bestandene over lang tid blitt forvaltet bærekraftig og med gode resultater. Et element i dette er at mesteparten av fisket blir gjennomført i torskebestandens vestlige områder, for å unngå for mye fiske på små-fisk.

Spørsmålet om videreføring av fiskerisamarbeidet, spørsmålet om russiske fartøys fiske i havområder under norsk jurisdiksjon og spørsmålet om russiske fiskefartøys adgang til norske havner, er ulike spørsmål, men de henger likevel tett sammen. For å hegne om fiskerisamarbeidet er regjeringen tilbakeholden med å treffe beslutninger som kan rokke ved den bærekraftige forvaltningen og stabiliteten i nord.

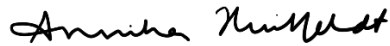
Skulle Norge fjerne unntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havneforbudet, vil fartøyene fortsatt ha rett til uskyldig gjennomfart i norsk sjøterritorium og til å oppholde seg i norske soner. Videre vil fiskefartøy som ikke er sertifisert etter relevante internasjonale konvensjoner fortsatt ha adgang til norske havner, som de også har i EU.

Det er ikke et spesifikt importforbud mot russisk fisk i EU. Det er det heller ikke i Norge. Medlemsstatene i EU kan gi særskilte tillatelser fra forbudet mot anløp av russiskflaggede fartøy som frakter fisk og andre matvarer. Etter det vi kjenner til gis det slike tillatelser. Statistikk fra Eurostat viser at EUs medlemsland har importert til sammen 101 000 tonn fisk fra Russland i første halvår 2022. Dette er en volumøkning fra samme periode i 2021 da EU importerte i overkant av 82 000 tonn fisk fra Russland. Det er dermed ikke det norske unntaket for fiskefartøy alene som bidrar til at russisk fisk kommer inn på det europeiske markedet.

Unntaket for russiske fiskefartøy fra havneforbudet innebærer ikke et unntak fra øvrige deler av sanksjonsregelverket, herunder forbudet mot å stille penger eller formuesgoder til rådighet for listeførte personer og enheter.

Endelig pekes det på at regjeringen har vært tydelig på at vi løpende vurderer havneforbudets innretning, herunder muligheten for å gjøre det gjeldende for russiske fiskefartøy dersom situasjonen krever det. Det er viktig at Norge ikke blir en frihavn for russiske fartøy som ikke kan anløpe annen europeisk havn. Vi har ingen indikasjoner på at dette er tilfellet i dag. Dette følger vi nøye med på.

Med vennlig hilsen



Anniken Huitfeldt

